

ŘÍJEN

Busta JUDr. Františka Valeny

Co exponát je a co není? Exponátem se obecně rozumí sbírkový předmět, který byl vybrán pro svou dokumentační komunikační hodnotu, skrze kterou popisuje a vypovídá o určité skutečnosti, a který je prezentován při výstavách či je jinak expozičně využit. Bohužel, pouze několika kusům sbírkových předmětů se podaří stát se exponátem. Exponátem se také stávají i nesbírkové předměty, mají-li danou vypovídající hodnotu a jsou-li prezentovány veřejnosti. Muzejním exponátem nemusí být vždy něco tzv. „starého“. Exponát, který se vám představí v rámci projektu „Exponát měsíce“, spatřil světlo světa teprve před několika týdny.

V rámci již tradiční Dačické řezby vznikla tohoto roku busta místního rodáka JUDr. Františka Valeny, od jehož smrti uplynulo již 60 let. Autorem tohoto řezbářsky velice kvalitně zpracovaného díla je Jozef Gabaj. Busta o velikost 65 cm je situována na 75 cm vysokém dřevěném podstavci. Na podstavci jsou vyryta slova, která Františka Valenu zcela vystihují: „Nic nedává, kdo nedá sám sebe.“ On dal pro svobodu vlastní život.

Kdo vlastně byl František Valena? František Valena se narodil 2. října 1913 v Dačicích, kde absolvoval obecnou školu. Po dvou letech studií na gymnáziu v Praze přestoupil na církevní gymnázium v Brně. Po úspěšně vykonané maturitní zkoušce začal roku 1935 studovat na právnické fakultě v Brně. Politicky aktivním se stal již během studijních let, kdy vstoupil do Československé strany lidové a aktivně se angažoval v tělovýchovné jednotě Orel. V roce 1935 byl jmenován předsedou moravsko-slezské sekce katolických vysokoškoláků a místopředsedou Ústředí katolických studentů. Roku 1939 již zastával post předsedy. Toho roku na něj vydala okupační správa zatykač a František Valena emigroval do Jugoslávie. Po dohodě s vedením lidové strany Msgre. Šrámkem a Msgre. Hálou se uchýlil do slovinské Lublani, kde se také poznal se svou budoucí ženou Danicou Kržič. Po příchodu německých okupačních sil odešel do Bělehradu a poté roku 1942 do Říma, kde studoval církevní právo na Lateránské univerzitě.

Po ukončení válečného běsnění a následného osvobození Československa roku 1945 se František Valena vrátil zpět do vlasti a nastoupil jako tajemník Msgre. Františka Hály, tehdejšího ministra pošt. Roku 1946 se oženil s Danicou, se kterou poté zplodil tři děti – Danicu, Tomáše a Mirjam. Nezapomněl ani na své rodné město. Díky jeho přičinění získalo město Dačice roku od ministerstva pošt finanční dotaci na výstavbu budovy zdejší pošty. Po komunistickém převratu se ovšem demokraticky smýšlející František stal terčem represí. Téměř okamžitě po únorovém puči, již 28. února 1948, byl JUDr. František Valena vyhozen z ministerstva pošt a přesunut na ředitelství v Jindřišské ulici v Praze. Poté odešel a nastoupil jako referent legislativního odboru ministerstva zdravotnictví, kde pracoval až do svého zatčení 30. listopadu 1950.

Ve vykonstruovaném procesu, kdy byl postaven do čela uměle vytvořené reakční skupiny katolických laiků, mu byl v srpnu 1951 navržen trest smrti, který byl později zmírněn na dvaadvacet let odnětí svobody za velezradu a vyzvědačství. Výkon trestu započal ve věznici na pražské Pankráci. František Valena v průběhu let 1951-1953 prošel několika vězeňskými zařízeními – Pankrác, Bory, Mírov, Leopoldov. Následné tři roky strávil v uranových dolech Bytíz a Jáchymov, kde propukla jeho zhoubná nemoc. Roku 1956 je přesunut na Ruzyni a poté do Valdic. Jeho zdravotní stav se postupně zhoršoval a 19. listopadu 1957 došlo k přerušení trestu a František Valena nastoupil na ozařování. Požádal také

vzhledem ke svému zdravotnímu stavu o prominutí zbytku trestu, které však bylo komunistickou zvlášť zavrženo. Neuspěl ani s žádostí u prezidenta Novotného o amnestii. Po zamítnutí amnestie následovala dne 31. srpna 1960 výzva, aby se během 24 hodin hlásil k nástupu zbytku trestu ve Valdicích. V den doručení výzvy JUDr. František Valena v Praze prohrál svůj boj s nemocí a umírá.

Mgr. Martin Rychlík

